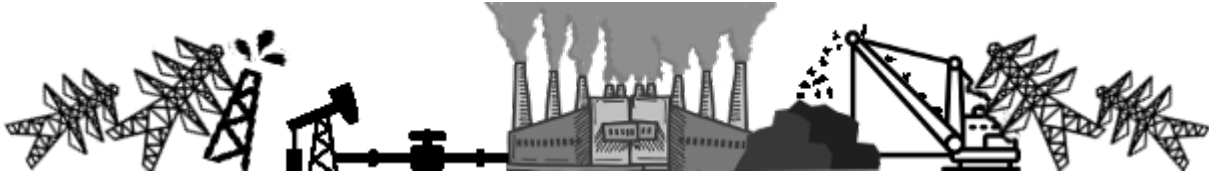

ЗУПИНИМО ГОРЮЧІ КОПАЛИНИ

Чому ми мусимо і як ми можемо це зробити

Що не так з горючими копалинами?

Кліматичні зміни - страшне лихо, буде ще гірше.	2
Забруднення і клімат вбивають мільйони людей щороку	2
Ми в центрі глобального екологічного лиха.	3
Треба зупинити горючі копалини, щоб захистити тих, кого любимо.	3
Ми чекали десятиліттями. Досить сподіватися на масове пробудження.	4
Зелені технології не пом'якшують проблеми від спалювання горючих копалин.	4
Парадоксально, але енергоефективність підвищує попит на горючі копалини.	5
Уряд жодної країни ще жодного разу не вдався до адекватних заходів.	6
Криза нафти не зменшить викиди вуглецю швидко.	6
Життя у світі після вуглецю буде краще.	7
Чим швидше ми зупинимо "прогрес", тим м'якше буде перехід.	8

Як зупинити спалювання вугілля, нафти і газу

Настав час втрутитися: ми повинні фізично перекрити потоки.	9
Стратегія виснаження не працює, нас дуже багато, а ресурсів - мало.	10
Військові стратеги навчають нас корисним принципам.	10
Стратегія каскадного обвалення здатна зупинити вбивство планети.	11
Громадські акції працюють, але обмежено.	13
Екосаботаж дозволяє активістам перейти в наступ	13
Озброєний опір знизив видобуток нафти в Нігерії на 10-40%.	14
Як атакувати важливу інфраструктуру обмеженими ресурсами.	15
Електромережі дуже уразливі.	16
Важливо обережно і ретельно вибирати цілі в інфраструктурі.	16
Ми повинні застосовувати тактику "бий та біжи" для каскадного обвалення.	17

Присоединяйся

Нам потрібні люди, щоб зупинити горючі копалини.	18
Активісти зупиняють спалювання горючих копалин.	18
Наша вірність та пожертви потрібні борцям.	18
Активісти мають поширювати ефективні стратегії та методи.	19
Потрібне жорстке розділення між відкритими активістами і підпільниками.	19
Спочатку головне рішення: відкрита діяльність або підпільна?	19
Ознайомитися з інструментами електронної безпеки.	20
Культура безпеки важливіша за будь-які тех. інструменти.	20
Служити на передовій.	21
Приєднуйся до нас, щоб допомагати нам з нашою справою.	21
Розвивай свою ефективність та ефективність організації.	22

Що не так з горючими копалинами?

Кліматичні зміни вже сьогодні знищують життя, і далі буде тільки гірше. Ідея "вугільного бюджету" на найближчі роки - ілюзія. Ми вже по горлянку в боргах по вуглецю.

Кліматичні зміни вже збільшили кількість і силу лісових **пожеж, повенів, засух, та ураганів**. Підвищення рівня моря на 20 сантиметрів буде також помітно і в майбутньому. Підвищення **кислотності океану зросте на 30%**. Продовжиться **вимирання коралових рифів по всьому світу**. З 2008 року по 2017-й рік **21,3 мільйона людей** стали кліматичними біженцями, і, можливо, **сотні мільйонів** стануть ними до 2050 року.

Сучасні катастрофи - результат глобального підвищення температури лише на 1°C порівняно з 1800 роком. Вчені вже десятки років тому **стверджували**, що підвищення температури на 1°C було найбільш безпечним, але обмежувати промисловість вважали неможливою ідеєю. Цілі Паризької Угоди не дозволяли навіть думати про показник в 2°C, сподіваючись на можливість утримати потепління на позначці 1.5°C.

Залишимо політичні сварки: ми вже приречені на підвищення температури на 1.5°C-2°C, навіть якщо цієї ж хвилини припинимо спалювати горючі копалини:

- Планета вже нагрілася на **1°C**.
- Споживання горючих копалин виділяє **аерозолі, які охолоджують** навколишнє середовище. Коли ж спалювання припиняється (без чого шкода буде ще гірше), планета одразу нагрівається на додаткові 0.5°C-1.1°C, в кращому випадку на **0,7°C**.
- Глобальне потепління прискорюється через зменшення льодових та снігових територій, вимирання фітопланктону, втрату рослин і пожежі, що тільки посилює проблему.

Умови, які і зараз небезпечні для сотень мільйонів людей, з кожним днем погіршуються. Ми просто не можемо собі дозволити продовжувати спалювати вугілля, нафту і газ. У нас є всі причини припинити спалювання горючих копалин: практичні та етичні.

Забруднення від спалювання горючих копалин вбиває людей: понад 6 мільйонів на рік, і все більше з кожним роком.

Наше майбутнє: звалище чи життя?

Промисловість забруднює повітря: викиди хімікатів, забруднення ґрунту та отруєння на виробництві вбили понад 5,5 млн людей у 2015 році. Показники збільшилися на 50 000 у рік з 1990 року. ([Lancet Commission on pollution and health](#), figure 7)

У 2012 зміни клімату вбили 400 000 людей у рік. Вчені вважають, що цей показник зросте до 700 000 до 2030 року. ([Моніторинг уразливості клімату DARA](#), 2nd ed)

Ми в центрі глобального екологічного колапсу, причиною якого стали горючі копалини. Ліси, степи, океани і всі живі спільноти знаходяться в критичному стані.

Горючі копалини знищують землю на кожному етапі їх існування: від видобутку до перевезення, від спалювання до забруднюючих наслідків.

Потужні машини розривають ґрунт, а гірські річки гинуть під уламками знесених гірських вершин, мільйони свердловин ріжуть навколишнє середовище на шматки. Пеклом на землі можна вважати найбільший промисловий проект усіх часів – видобуток нафтоносних пісків в Альберті. Нафтопереробні заводи і газоочисні станції випромінюють отруту навколо. Нафто- і газопроводи постійно дають течі і отруюють навколишнє середовище – понад 300 “значних” катастроф на рік тільки в США.

Крім прямої шкоди, горючі копалини уможливають всі інші жахи промисловості. Світ вже втратив приблизно 80% лісів, і продовжує втрачати 12 гектарів на хвилину. Агропромисловість знищує різноманітні групи живих істот і перетворює їх в монокультурні насадження мегакорпорацій, запускає цвітіння водоростей та ерозію ґрунту, яка в 10-100 обганяє формування гумусу. Гігантські відкриті кар’єри і шахти можна побачити з космосу, мов відкриті рани, з яких витікають озера отруйних відходів. Діяльність промисловості забирає 80% риби: 84% запасів риби в океані вже виснажені, але їх і дали виснажують.

Різні наслідки спалювання горючих копалин сприяють шостому масовому вимиранню і знищенню життя. До 2014 року планета втратила 60% від загальної кількості хребетних і, можливо, таку ж кількість комах та рослин. І це порівняно з вже жахливими показниками 1970 року. Щоб перестати втрачати багатство дикої природи, потрібно припинити спалювати горючі копалини.

Якщо намагатися створювати альтернативу і відновлювати природу, то наша робота - Сізіфова праця: поки ми робимо крок вперед, зміни клімату та промисловість відкидають нас на 10 кроків назад. Чим би ти не захоплювався, створенням екологічних поселень, захистом тварин або майбутніх поколінь, щоб врятувати тих, кого любиш, потрібно зупинити нафту, вугілля і газ.

Екологічні активісти трудяться і віддано борються за збереження природи і живих істот, які ми всі любимо. Час від часу ми можемо перемогти у важливій сутичці, але ми серйозно програємо у війні в цілому. Незважаючи на десятиліття боротьби екологічних рухів, всі екологічні спільноти не витримують, а кліматичні зміни стають загрозою для всіх і всього, що нам вдалося поки зберегти.

Ми програємо, тому що воюємо в обороні: ми тимчасово відвойовуємо щось, але втрачене ніколи не повернемо. Ми можемо добитися скасування вирубки лісів

або споруди дамби, але наполегливі шукачі прибутку прийдуть наступного року і будуть робити все можливе, щоб отримати бажане. Коли знищили ліс, а землю "очистили" та проклали газопровід – втраченого вже не повернути.

Нас дійсно мало! Тому, коли ми намагаємося закрити один проект, ми дозволяємо іншим існувати. Наприклад, в США екоактивісти величезними зусиллями призупинили продовження трубопроводів Keystone XL і Dakota Access на 3000 кілометрів. За цей час в США проклали 27 000 км газо- і нафтопроводів з 2009 по 2014 роки. Більш того, [планують, або вже будують, ще 37 000 км.](#)

Горючі копалини - корінь зла, який загрожує людям і місцям, які ми любимо. Напад не припиниться, поки ми не перестанемо оборонятися. Щоб дійсно перемогти, потрібно ретельно вибирати ціль і атакувати основну причину.

Екологічний рух вже десятиліттями намагається розбудити маси, але майже все стає тільки гірше. Ми не можемо сподіватися, що щось зміниться.

Активісти намагались змінити маси, їх погляди та цінності. Звісно, деякі люди відгукнулися на заклик, але, насправді, їх – значна меншість. Заходи для екологічності в глобальному масштабі йдуть у неправильному напрямку. Десятиліття боротьби за навколишнє середовище навіть не уповільнили зростання населення, споживання, видобутку, викидів, потепління. Всі показники невблаганно зростають.

Раціонально вважати, що спалювати вуглець, вилучений рослинами за мільйони років, – дурість. Але людям і живим істотам в степах, лісах ... властиво поглинати всі доступні запаси енергії і їжі. Горючі копалини – енергоємні. Не дивно, що ми отримали справжню залежність. Хоча деякі люди здатні жити без дешевої енергії, більшість буде спалювати горючі копалини стільки, скільки може, і так довго, як вийде.

Ми не можемо робити вигляд, що в свідомості мас щось змінилося – від цього залежить весь світ. Немає жодної ознаки змін. Промислова цивілізація припинить спалювати горючі копалини, тільки коли в неї не буде можливості це робити, а це значить, що треба міняти не мислення людей, а здатність промисловості знищувати життя.

Відновлювана енергія зростає неймовірними темпами, але не зменшує кількості зростання видобутку і спалювання горючих копалин. "Зелені технології" - не вирішення.

Відновлювані джерела енергії стануть реальним рішенням, якщо вони насправді замінять собою горючі копалини. Баррі Саксіфраж влучно сказав, що нова норма – це коли **ми нарощуємо використання відновлюваних джерел енергії і горючих копалин одночасно.** Промислове суспільство відповідає на екологічні і кліматичні кризи не як раціональна людина, а як наркоман, готовий поглинати все: і чисте, і брудне.

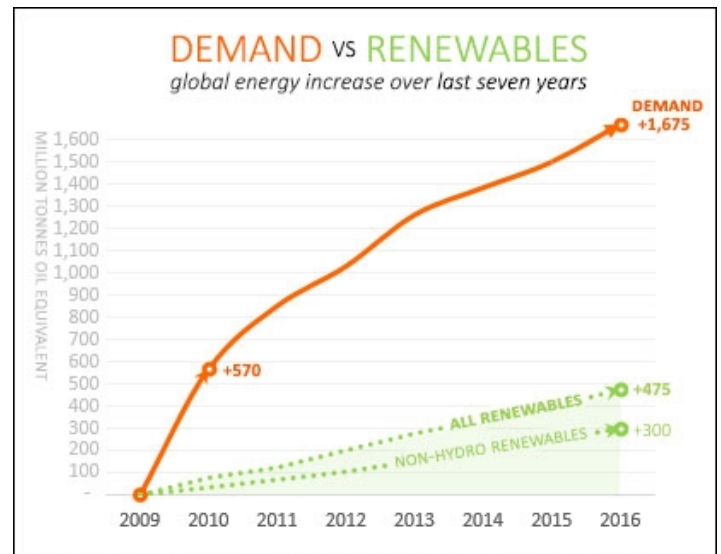
З 2009 по 2016 рік, світове споживання енергії збільшилось на 15%. Нові відновлювальні ресурси забезпечили лише 30% приросту в попиті, більшу частину складають горючі копалини. А якщо не брати до уваги “відновлювальні” ГЕС (дамби, які вбивають річки і витісняють людей), то більше $\frac{4}{5}$ зростання в попиті на енергію припадає на джерела брудної енергії.

Погана ідея чекати, коли з’явиться “достатньо” відновлювальних ресурсів. У нас немає ні часу, ні впевненості, що “зелена” енергія колись хоч трохи знизить частку брудної. Незалежно від того, скільки сонячних панелей і вітрових турбін встановлять, ми повинні якомога швидше припинити спалювання брудних енергоносіїв.

Парадоксально, але енергоефективність підвищує споживання горючих копалин. Чим дешевше енергія, тим більше її використовують.

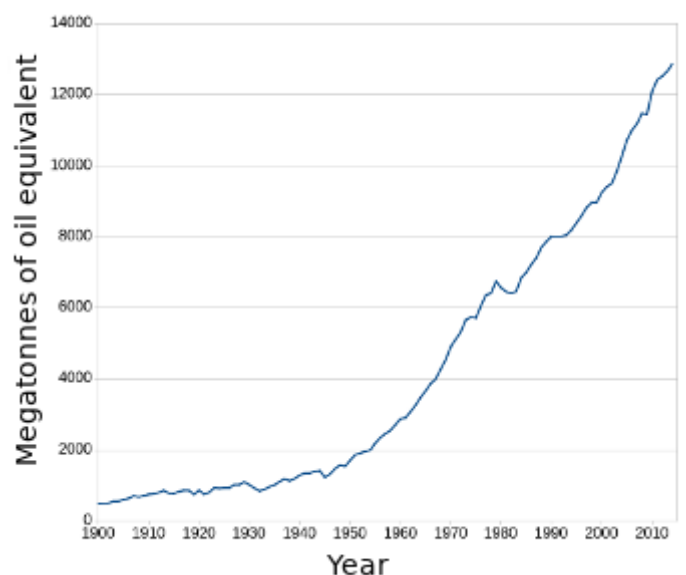
Як і з “зеленими” технологіями, енергоефективність вирішує проблему, тільки якщо дійсно знижує споживання горючих копалин. Квартири і будинки споживають менше енергії, якщо використовують в кімнатах світлодіодні лампочки. Але споживацьке суспільство поглине все, що зможе. Світлодіодне освітлення заповнило одяг, рекламні плакати, цілі будівлі. Технологія LED не тільки не знизила споживання енергії, а й народила на світ **новий вид забруднення - світловий.**

Непередбачувані наслідки нівелюють всі заходи в бік оптимізації. Незважаючи на технології і на

Помаранчевий: ріст споживання енергії в світі з 2009. Зелений: ріст гідро-, вітро-, сонячної енергетики, біопалива, геотермальних джерел і біомаси.

Barry Saxifrage

Світове споживання енергії з 1900

The Shift Project Data Portal

прийоми, які ми розвинули за останнє сторіччя, світове споживання зростає в геометричній прогресії. Очевидно, що енергоефективність сама по собі не є кінцем століття нафти, газу і вугілля. Енергоефективність може ще й погіршити теперішню ситуацію. [Річард Йорк](#) пояснює це так:

Уяви собі два світи. В одному, машина витрачає 10 літрів на 100 кілометрів, в іншому 100 літрів на 10 кілометрів. Який світ витратить більше енергії?

У світі низькоефективних машин у людей немає ні мотивації, ні можливості будувати багато будинків далеко від роботи. Немає сенсу будувати гігантські торгові центри і заповнювати їх ланцюгами доставки, які зв'язують всю планету. Немає причин з'єднувати все це машинами, автомобілями і дорогами. В умовах низької ефективності вони побудували б необхідну інфраструктуру з локальним забезпеченням. Парадоксально, але світ ефективних машин народжує безліч ненаситних машин.

Нам пропонують енергоефективність, як спосіб [ухилитися від важливих змін](#). Однак, робити "більше" і при цьому використовувати кожен ват доступною енергії – не вирішення. Припинення використання горючих копалин має бути найпершим пріоритетом; а енергоефективність відіграватиме значну роль в перехідний період.

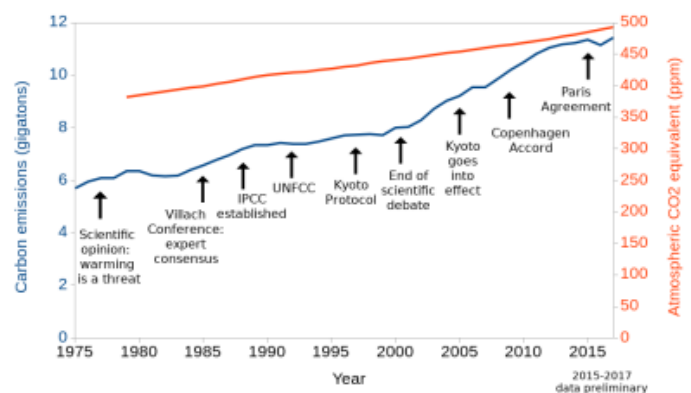
Уряд ще жодного разу не вживав дієвих заходів, щоб знизити спалювання горючих копалин, і немає жодних ознак, що це станеться.

Десятиліттями вчені [попереджають](#) про небезпеку кліматичних змін. Уряд постійно створює різні організації з гарними офіційними назвами, проводить зустрічі, заохочує більш детальні дослідження, і впевнено оголошує про досягнуті угоди. І все ж таки, вони не знизили викидів вуглецю. Вони не тільки не змогли зрозуміти наслідки катастроф, але і не зробили жодних дієвих заходів.

Нове "досягнення" - Паризька угода 2015 року. Вона не зобов'язує ні до чого, а гіпотетичні обмеження стосуються далекого майбутнього, так само як і Копенгагська угода. А між тим, інвестори вкладають кошти в [збільшення вугільної енергетики на 30%](#). Розумні інвестори не вірять в те, що уряд коли-небудь зупинить спалювання вугілля.

Усім зрозуміло, що уряд більше піклується про корпорації, а не про людей. Горючі копалини – головний двигун промислової економіки. Не варто вірити, що політики раптом стали б чесними, після довгих років тотальної брехні. Ми повинні самі зупинити використання горючої копалин попри волю споживачів та політиків.

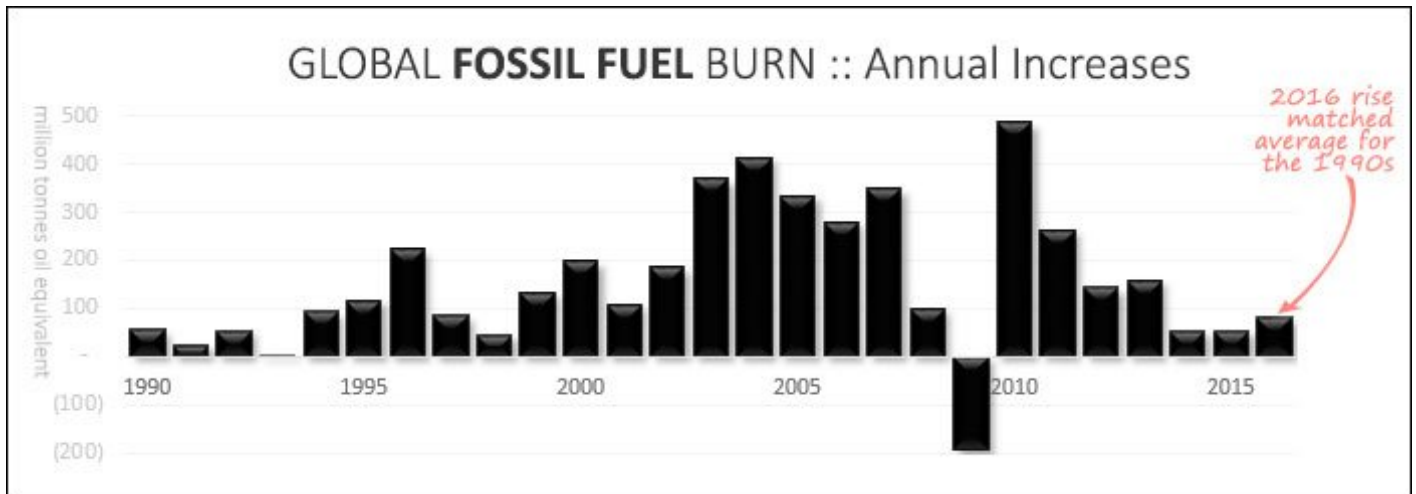
Горючі копалини - ресурс, який колись закінчиться. Рано чи пізно, але це трапиться. Однак криза нафти не здатна достатньо швидко знизити викиди вуглецю.

Уряд нічого не робить, поки вуглець збільшується

[NOAA и Global Carbon Budget](#)

Не вийде постійно збільшувати видобуток газу, нафти та вугілля, від яких залежить економіка. Як тільки [криза нафти](#) стане причиною вимушеного зниження споживання енергії, ми будемо свідками значно посиленої версії глобальної фінансової кризи 2008 року, яка цього разу не закінчиться.

Barry Saxifrage

На жаль, така криза і зниження споживання горючих копалин наступить не скоро. А поки, кожний день спалювання горючих копалин ще більше підсилює руйнівну силу кліматичних змін, вбиває 16 000 людей на день, знищує усі види живих істот. Ми мусимо активно діяти, щоб зупинити горючі копалини – ми не можемо сидіти і чекати, доки ця вбивча система зупиниться сама.

Деяким людям горючі копалини дарують комфорт і розкіш, але за рахунок якості життя всіх і майбутнього інших. В еру пост-карбону життя буде краще.

“Обвалення” - звучить страшно, але це слово просто означає [різке спрощення суспільства](#). Насправді, це [покращує якість життя](#) в майбутньому. Таке спрощення – неминуче. Наш спосіб життя не може тривати вічно, тому що він залежить від споживання енергомістких ресурсів, яке щоразу зростає. У відповідь на проблеми глобалізації, бюрократії, розквіту інфраструктури, багато людей постійно працюють, щоб забезпечити інших альтернативними джерелами води, їжі, будівельних матеріалів, енергії, освіти та засобів обміну, використовуючи місцеві ресурси.

Важливо будувати основи цих структур вже зараз. Але вони не стануть популярними, доки централізовані системи не почнуть зникати через нестачу горючих копалин. Держави пригнічують зусилля, які загрожують їх владі. Економіка зганяє людей у злидні, змушує їх ставати частиною смертельної машини, обмежуючи їх свободу в створенні альтернативних способів самозабезпечення. До того ж, поки яскраві гаджети і милі дрібнички доступні, їх спокуси важко уникнути.

Однак навички екологічного самозабезпечення леко досягнути. Як тільки річка горючих копалин стане струмочком, ми можемо знайти рішення екологічних проблем. [Том Мерфі](#) пише, що нас чекає краще майбутнє:

Буде більше: Читання, оповідань, садівництва, зв'язку з природою, спілкування, рибної ловлі, лимонаду, відпочинку біля будинку, протягів, відчуття зміни погоди

і пори року, ковдр, вовняних шкарпеток, светрів, спостереження заходів, місцевого самоврядування, маленьких магазинчиків, ремесел, кіз і курей, велосипедів, поїздок на поїзді, гарячих пирогів на підвіконні, музики, співу, збирання дощової води, консервування, якісних товарів.

Буде менше: Очікування літаків, поїздок на роботу / додому, абстрактної і безглуздої роботи, супер / мега / гіпермаркетів, ресторанів швидкого харчування, дешевих і неякісних товарів, сімей з чотирма машинами, зміни клімату, гегемонії банків, податків, одноразових товарів, спаму, зникнення видів, завищених цін, заторів на дорогах, шахрайства в інтернеті, шуму автомагістралей, реклами, споживацтва, модних новинок, дешевого пластику, роботи на іноземців, промислових відходів, боргів банкам.»

Населення планети вже зашкалює і росте далі. Тим часом, наш вплив на навколишнє середовище знижує здатність планети забезпечувати нас. Крах неминучий. Чим швидше ми загальмуємо, тим менш відчутним буде перехід.

Ми зараз проводимо [експеримент божевілля](#). Було б краще, якби кожна людина в світі прокинулася і почала жорстке, активне, одночасне зниження споживання і перенаселення. Якби ми почали кероване обвалення системи, ми б пом'якшили катастрофу для людини і природи. Але ми не обираємо такий шлях. Ми і наші країни далекі від того, щоб змагатися, хто швидше знизить прибуток і видобуток до екологічно сталого рівня. Переважна більшість людей змагаються за те, хто отримає більший шматок від пирога, який нібито зростає. Сім'ї не знають реальну здатність планети прогодувати людей, [розмножуються, враховуючи тільки ту кількість їжі, яка є зараз](#).

Кожен день населення зростає на **227 000 осіб**. Однак горючі копалини знищують здатність планети підтримувати хоча б тих, хто вже народився. Промислова розвідка й освоєння ресурсів, виробництва, транспорту, агропромисловість, промисловий вилов риби, масова вирубка лісів ... дестабілізують клімат, отруюють навколишнє середовище, викликають ерозію ґрунту і знищення живих істот в океанах і в дикій природі. Чим швидше ми зупинимо спалювання горючих копалин, чим менше ми зможемо народити дітей, тим менш жорсткою буде адаптація в майбутньому.

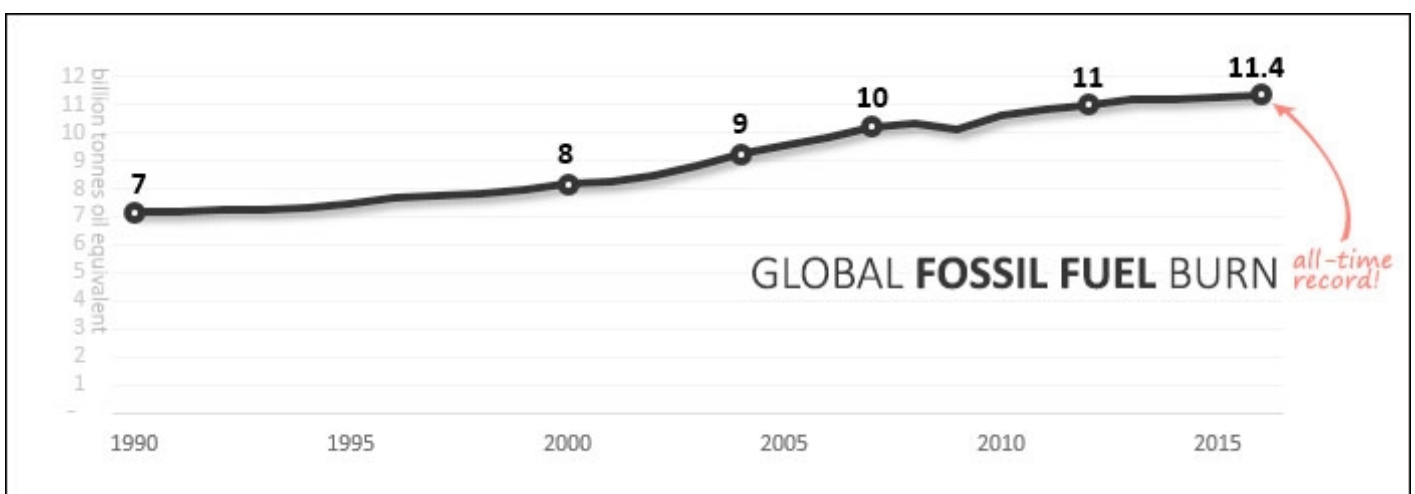
Як зупинити спалювання вугілля, нафти і газу

Активісти ушкоджують газопровід

Промислова культура мала десятки років, щоб добровільно відмовитись від горючих копалин і пов'язаних з ними небезпек. Однак вона надто захопилася і не здатна покинути їх. Прийшов час внести свої корективи: ми повинні фізично перекрити цей потік.

Вже сьогодні наслідки для людства жахливі, з кожним днем вони погіршуються. Ми давно знаємо про це, але поки не змінилися.

Barry Saxifrage

Промислова цивілізація знизила споживання палива тільки в 2009 році, за

глобальної фінансової кризи. Якщо зовнішні сили не змушують економіку знижувати спалювання, то з кожним роком вона буде спалювати все більше і більше. Єдине вирішення проблеми – примусове уповільнення або зупинка.

Якщо забути про нереалістичні рішення – непрямі заходи впливу, дозволені урядом методи боротьби, надію на пробудження мас – то ми вивільняємо власну уяву. Наше завдання стає відносно простим: дослідити стратегію / тактику і фізично зупинити спалювання горючих копалин.

Екологічний рух йшов складному шляху виснажування противника, але наш супротивник має величезні ресурси.

Виснаження - це повільна боротьба з метою виснаження ресурсів і можливостей противника, до його повної нездатності боротися. Ми захищалися і давали відсіч від одного руйнівного проекту до іншого. Але ми програємо. Наші перемоги не послаблюють ворожі організації, ми тільки уповільнюємо їх темп.

Асиметричні сили, виснаження недоречне

Ми почнемо перемагати у війні на виснаження, коли почнемо не тільки блокувати всі напрямки промислової експансії, а й змушувати закривати існуючі нафто- і газопроводи, електростанції, нафтові родовища.

Але навіть і це досягнення означало б програш: боротьба на виснаження має сенс, коли ворог уповільнений, а наші втрати можна повернути. У підвищенні рівня CO₂ немає нічого хорошого, в зниженні біологічного розмаїття немає нічого, немає нічого, щоб можна було повернути. Катастрофа насувається. Навіть якби у нас було достатньо людей для війни на виснаження, у нас немає часу.

На тактичному рівні, ми теж не можемо покладатися на виснаження: ми позиваємося до судів, бойкотуємо компанії і продаємо їх акції, влаштуємо блокади трубопроводів, блокуємо будівельні машини, прагнучи зробити проекти нерентабельними. Але корпорації-мільярдери можуть закласти створені нами перешкоди в бюджет, особливо, якщо наші тактики передбачувані.

Ідеальний варіант - асиметрична боротьба. Ми повинні піти далі дріб'язкової і затяжної боротьби на виснаження.

Багато століть назад військові аналітики визначили ознаки успішної стратегії і тактики. Хоча наша мета дуже незвичайна - зупинити горючі копалини. Ми можемо вчитися у цих аналітиків, щоб перемогти.

- Націлюйте кожну операцію на чітко визначену, вирішальну і досяжну **мету**. Кожна кампанія та акція повинні сприяти досягненню кінцевої мети.
- Дій, **шкодуючи зусиль**. Прибирай будь-які необов'язкові компоненти.
- Бери **ініціативу** в свої руки, зберігай її і використовуй. Замість реакції на умовах ворога, нападай.
- Користуйся ініціативою. Обирай такі битви, в яких **твої переваги зіткнулися з його слабостями**.

- Бий ворога раптово і в **несподіваному** місці. Раптовість – потужний спосіб примножити обмежені сили.
- Для максимального ефекту **бий по багатьом цілям одразу**, щоб вивести опонента з рівноваги.
- Намагайся досягти **взаєморозуміння**, щоб завдяки координації досягти максимуму для спільної мети.
- Підтримуй **безпеку**, не дозволяй ворогові знайти несподівану перевагу.
- Збирай **інформацію**. Розумій системи та інфраструктуру ворога. Розумій сутність твоїх дій і їх наслідки.

Щоб зупинити спалювання горючих копалин в цій асиметричній боротьбі, ми повинні застосувати стратегію каскадних обвалень технологічної системи.

Військовий історик і стратег Ліделл Харт підсумував ідею нашої роботи:

“Мета будь-якої стратегії – знайти і вразити ахіллесову п’яту уряду ворогів, позбавити їх здатності вести війну.”

“Стратег повинен прагнути паралізувати, не вбити.”

Нам не потрібно розбирати по цеглинці кожен завод, спалювати кожний бульдозер, розривати кожен автомагістраль. Досить паралізувати ключові вузли інфраструктури ворога. Війна проти планети, війна проти більшості людей, війна проти майбутніх поколінь спирається на горючі копалини. Щоб піти далі стратегії війни на виснаження, ми повинні думати про те, як працюють системи, потоки, вузли, вузькі місця. Ми повинні розуміти, як добувають нафту, вугілля і газ, як їх перевозять, переробляють, розподіляють, спалюють. Тільки так можна зрозуміти, яке пошкодження системи дасть максимальний ефект.

Промислові системи здатні витримати втрату одного-двох вузлів інфраструктури без особливих проблем, швидко залатати дірки. Але потрібно пам’ятати, що ці системи розроблено для ефективності, а не для стійкості проти атак. Коли зламається багато важливих вузлів, обвалення буде у всій системі, мов ефект доміно. Вплив тільки зросте, якщо порушення роботи систем буде довгим і невпинним. За правильних обставин вся система зупиниться. Якщо продовжити боротьбу, то вся система зупиниться і, можливо, ніколи не запуститься знову.

Каскадне обвалення

Виснаження vs Каскадне обвалення

Тут описані основні риси. Більш точні деталі залежать від обставин.

Характеристика	Виснаження	Каскадне обвалення
Тип мети	Новий об'єкт під час розробки	Працюючий об'єкт
Інфраструктура		
Чому обрали Безпосередня шкода від об'єкта Критичність для системи	Безпосередня шкода від проекту	Критичність для системи
Ціль атаки	зупинити проект	Зупинити об'єкт інфраструктури, а також інші, запустити ефект доміно
Ініціатива	Захист	Напад
Ефект несподіваності	Мінімальний	Максимальний
Ціль атаки	Будь-яка	Вузьке місце або складний вузол
Кількість атакованих цілей	Поодинці, ізольовані	Кілька одразу, синергетичний ефект
Кількість доступних цілей	Багато взаємозамінних	Мало незамінних
Тактика	Блокади і пікетування	Бий і бежи
Ціль акцій	Відкласти запуск проекту. Снизити економічну доцільність проекту.	Пошкодити або знищити об'єкт інфраструктури, відкласти або унеможливити ремонт. Фізичне запобігання діяльності.
Тривалість зупинки системи	Більше	Довше
Потрібний рівень знання системи	Обмежений	Глибокий
Вимоги до навичок, планування, заходам безпеки	Низьки	Високі
Вимагає дій, людей, ресурсів	Набагато більше	Набагато менше
Участь відкритих активістів	Легко	Майже неможливо
Участь підпільних активістів	Легко	Ризиковано

Характеристика	Виснаження	Каскадне обвалення
Ризик наслідків для активістів	Вищче, якщо ведеться відкрито	Менше, якщо проводиться приховано та обережно
Суворість наслідків, в разі арешту	Нижче	Вище
Наслідки для системи	Оминає перешкоди	Суворо порушено функціонування

Громадські акції іноді можуть бути корисні, хоч вони не призводять до каскадного обвалення. Однак, якщо блокади не просто символічні, то вони можуть перемогти і виснажити ворога.

Громадський протест, непокори, ¹ - більше, ніж підписання петицій і подача позовів. Однак, уряд, корпорації, більша частина громадськості ніколи не дозволять учасникам протесту змінити роботу встановленої системи до моменту каскадного обвалення. В кращому випадку, це тільки виснажить їх ресурси. А далі, як завжди, позбудуться протестів, використовуючи поліцію.

Одноразові акції мають невеликий вплив (якщо взагалі мають) на спалювання горючих копалин; у системи досить запасу ресурсів, щоб її роботі не завадили тимчасові перешкоди. Щоб громадські акції мали реальний, не символічний ефект, вони повинні руйнувати роботу інфраструктури протягом днів, тижнів, місяців і довше. Величезна кількість людей повинні взяти участь в боротьбі на передовій і в тилу. Освітлення подій в медіа і симпатії людей можуть залучити волонтерів до боротьби. Однак увага публіки дуже обмежена. Наприклад, в США проекти Keystone XL і Dakota Access набули широкого розголосу, а про сотні інших згадували дуже мало.

Табір Unist'ot'en в Британській Колумбії демонструє, як успішний громадський рух блокує безліч трубопроводів у вузькому місці протягом багатьох років. Їх опір має законні підстави і спирається на широку моральну і матеріальну підтримку. Уряду набагато легше було б їх усунути без цієї підтримки. Захоплення інфраструктури може стати успішним, якщо місцеві жителі бачуть в її роботі більше шкоди, ніж користі. Наприклад, в Белемі, Нігерія, люди місяцями [зблокували нафтовидобуток](#), відвойовуючи 45 000 барелів у день.

Перш ніж брати участь в акціях, подумайте: можливо в майбутньому Ви хочете стати частиною підпільної боротьби заради каскадного обвалення. Уважно прочитайте і обміркуйте важливість [розподілу між відкритими і підпільними активістами](#) активістами.

-
1. Хоч "боротьба без насильства", як і інші громадські акції, це екосаботаж, та все ж таки вона може зробити більше, ніж тільки виснаження. Так як "боротьба без насильства" поєднує в собі різні стратегії, ми можемо використовувати термін "громадська непокора".

Екосаботаж дозволяє активістам активно атакувати, використовуючи стратегію каскадного обвалення. Вона дозволяє задіяти обмежені ресурси проти розподіленої, незахищеною інфраструктури.

Громадські акції мають велику історію. Порушники закону гордо приймають на себе відповідальність за наслідки своїх дій, сподіваючись завоювати серця і уми людей. Людей, які хочуть боротися. Однак, так ми ніколи не завоюємо прихильність більшої частини населення. Отже, не варто діяти стримано, варто бути більш ефективними. Так не вийде вчасно зменшити спалювання горючих копалин на 90%. Активісти, що працюють в підпіллі, завдають акуратні удари і потім зникають в ночі без наслідків. Вони можуть використати всі [принципи стратегії](#), які ми згадували вгорі.

На жаль, мета більшості екосаботажів – виснаження ресурсів ворога. Такі цілі можуть тільки призупинити виробництво, або навіть тільки “показати” боротьбу. У випадках, коли атакують інфраструктуру, то порушують роботу лише одного об’єкта з багатьох, який легко відновити.

Щоб використати стратегію каскадного обвалення, екосаботери можуть скористатися досвідом військових і навчитися, влучати в серце системи.

У дельті Нігеру, збройний опір знищив 10-40% вироблення нафти з 2006 року, неймовірний результат в історії рухів стротиву. Звісно, цей опір використовував насильство, але вони врятували набагато більше життів, ніж забрали.

Збройний опір надає нам, мабуть, найуспішніші приклади каскадного обвалення і зупиняє горючі копалини. Кращий приклад ми бачимо в забрудненій нафтою дельті річки Нігеру, де населення страждає від жахливих наслідків [заражені повітря, ґрунт, ліс, поля, мангрові гаї і ріки](#). Вони тепер не здатні підтримувати життя людей та інших живих істот. Приблизно [11 000 немовлят помирають щороку](#) через витоки нафти на суші. Незважаючи на величезні прибутки від нафтовидобутку, населенню [ніякої користі від нафти](#). . Більшість нігерійців живуть в бідності, а середня тривалість життя майже найнижча в світі.

Десятиліття тактик без насильства не дали результату. Апогеем стала змова між військовим режимом Нігерії і компанією Royal Dutch Shell, в результаті якої в 1995 було страчено лідерів національного руху. Рух супротиву вирішив діяти – пішов на ескалацію, (до 2006 регулярно) [саботував і підривав](#) нафтову інфраструктуру та урядові будівлі, викрадав іноземних робітників за викуп, робив несподівані атаки на швидкісних катерах. Зброєні загони точно і систематично вибирали цілі, щоб повністю закрити видобуток нафти і відкласти ремонт пошкодженої інфраструктури.

Саботаж будівництва трубопроводу DAPL

Озброєний опір зменшує виробництво нафти в Нігерії на 200-800 000 барелів в день з 2006 року

Збройні загони борців в дельті Нігеру вбивали робочих, членів уряду, озброєних найманців корпорацій. Однак, [підрахунки](#) показують, що борці рятували 500-1900 життів в день, позбавляючи корпорації 200 000-800 000 барелів видобутої нафти в день, що значно перевищувало кількість відібраних ними життів. Хоча нам не дуже хочеться вдаватися до насильства, озброєні борці роблять усе для великої мети.

Зупинити виробництво горючих копалин вимагає насильства. Ми мусимо використовувати усі ресурси проти важливих частин інфраструктури. Ми повинні розуміти, як працюють промислові системи, і знайти їх слабкі місця.

Інфраструктура забезпечує видобуток, перевезення, обробку, розподіл і спалювання горючих копалин. Елементами можуть бути свердловини, нафто- і газопроводи, залізничні колії, дороги, сховища, електростанції, порти. Менш помітними об'єктами є адміністративні та фінансові установи, телекомунікації, логістичні центри постачання. У всіх цих об'єктів є слабкі місця, якими можна скористатися.

Громадські акції непокори, такі як блокади будівництва трубопроводів або блокади залізничних ліній, можуть впливати на ряд інших об'єктів інфраструктури. Екосаботаж і збройний опір можуть допомогти зупинити роботу цих об'єктів. Деякі атаки вимагають детальних знань і навичок, багато з яких прості і доступні будь-кому.

Озброєні борці часто використовують міни та підривають свердловини і нафтопроводи. Саботери руйнують отвори в трубах. Мирні екологічні партизани порушують рух поїздів, втручаючись в роботу рейок, з'єднують їх електропроводами, ріжуть проводку заливають механізми бетоном і валять антенні вишки. Хакери ломають комп'ютерні мережі та обладнання.

Електромережі особливо вразливі при каскадних обваленнях. Вони, можливо, - найважливіша складова інфраструктури, від якої залежить спалювання нафти, вугілля і газу.

Електромережі підтримують кожен етап використання горючих копалин від видобутку до спалювання. Атаки, які руйнують саме електромережу, можуть призупинити транспортери вугілля в шахтах, залишити без енергії насосні і компресорні станції, зупинити потяги, які везуть нафту і вугілля, порушити роботу нафтопереробних заводів і підготовку вугілля, порушити роботу проектних установ.

Оскільки електрику нелегко зберігати, оператори електромережі повинні забезпечувати збіг попиту і споживання секунда в секунду. Тому, якщо, наприклад, пошкодити електропідстанцію, то буде відключена ціла промзона, а якась генеруюча потужність буде зупинена або знизить вироблення ЕЕ. Від цього виграє вся планета, тому що знизиться рівень токсичного промислового виробництва і знизяться викиди вуглецю.

Електромережі – доступна мета. Тисячі і тисячі кілометрів високовольтних ліній перетинають незаселені території, сотні тисяч віддалених підстанцій знаходяться в рівнинах і долинах. Саботери можуть відключати лінії електропередач за допомогою таких простих атак, як стрільба з мисливського карабіна. Яскравий приклад – [Операція Запобіжник](#) та атака 2013 року на [підстанції Metcalf в Каліфорнії](#). Також вежі електропередач підривають і руйнують, а підстанції спалюють або атакують через інтернет.

Хоч мережі зроблені так, щоб витримати втрату одного великого вузла (іноді навіть двох) постійні втрати перевантажують обладнання, яке залишилося. Ось приклад [каскадного обвалення](#), ніби з підручника, коли все більше вузлів автоматично відключилися, щоб уникнути пошкоджень.

Відновити все після серйозних пошкоджень дуже важко. Відновлення пошкоджених трансформаторів може зайняти майже півтора роки, так як більшість з них виробляють на замовлення для конкретних умов, а запасні рідко зберігають на складах. Перевезти великі трансформаторні коробки - повільна та важка справа, яка вимагає спеціального обладнання та ретельного плану, що дає більше можливостей для втручання активістів.

Щоб зробити каскадне обвалення, необхідно ретельно обирати цілі, залежно від інфраструктури.

Група може заздалегідь проаналізувати і вибрати різні за обсягом цілі. Група може вирішити закрити одну шахту або кар'єр, що призведе до повного припинення подачі електрики. Вони можуть потім визначити, яку підстанцію вивести з ладу, а далі розпланувати ряд акцій проти вразливих трансформаторів на підстанції.

На кожному етапі, активісти визначають вузькі місця, елементи без яких системи не можуть функціонувати. Передбачувані цілі – єдині точки відмови (об'єкти, зміна роботи яких веде до порушення роботи цілих систем), як, наприклад, забезпечення електроенергією. Там де забезпечений запас міцності, активісти будуть шукати вузли з максимальною критичністю і значимістю.

Підрозділи спецназу США розробили матрицю CARVER (КДВУНР) для вибору мети:

Criticality: **К**ритичність. Наскільки важливим елементом системи є об'єкт?

Accessibility: **Д**оступність. Наскільки легко дістатися до об'єкта?

Resuperability: **В**ідновлюваність. Наскільки швидко і легко система може відновити роботу після пошкодження об'єкта?

Vulnerability: **У**разливість. Наскільки легко пошкодити елемент за допомогою зброї та відомих методів?

Effect: **Н**аслідки. Які небажані результати може мати атака?

Recognizability: **Р**озпізнаваність. Наскільки легко виявити об'єкт в складних умовах (ніч, дощ)?

Нехай у нас немає сумнівів в їх мужності та рішучості. Більшість з них вибирали доступні цілі, але вони не були надто важливими. Наступна хвиля ековоїнів, серйозно налаштованих на ефективну боротьбу, застосовуватиме матрицю CARVER до потенційних цілей і запустять каскадне обвалення. Вони звернуть свою увагу не тільки за легкий спосіб отримання бажаної мети, але й на фізичні наслідки акції.

Див. Приклад аналізу по матриці для армії США: [матриця CARVER](#).

Уряду і корпорації не дозволяють нам відкрито порушувати роботу важливих елементів інфраструктури. Ми змушені використовувати тактики бий і біжи, щоб почати каскадне обвалення.

Завдяки діючій військовій доктрині, ми можемо навчитися не тільки [принципам стратегії](#), але також і тактикам ведення операцій. Прийоми партизанської боротьби дійсно корисні для асиметричної боротьби:

- **Концентрація сили:** уряди і корпорації використовують армії і приватні охоронні компанії. Ми точно не можемо бути з ними на одному рівні, тому ми повинні координувати людей так, щоб знайти короткочасну, а також локальну перевагу.
- **Планування:** Плануйте кожну операцію ретельно, детально. Формулюйте плани і накази просто, однозначно, щоб знизити ризик непорозуміння. Нехай вони будуть сформульовані детально, але досить гнучко, щоб були запасні варіанти дій у випадку ускладнень.
- **Розвідка:** Зберіть точні і свіжі дані розвідки про мету, відразу перед акцією.
- **Несподіванка:** Система дає дозвіл тільки на такі акції, до яких вона може приєднатися або які може компенсувати, насправді, не змінюючи положення речей. Ми повинні думати і діяти нестандартно, щоб досягти відключень, які вони ніколи не дозволять.
- **Дійте швидко:** Тимчасова та локальна перевага пропаде в кількості, як тільки приїде поліція або приватні охоронці. Діяти треба швидко.
- **Відходите по одному:** Після акції, її учасники повинні розчинитися в натовпі, щоб бути непомітними.

Присоединяйся

Нам потрібні люди, щоб зупинити спалювання горючих копалин. А це означає, що нам потрібні активісти на передовій, вірність і матеріальна підтримка борців, поширення інформації про ці тактики і стратегії.

Борці на передовій безпосередньо зупиняють спалювання горючих копалин, використовуючи екосаботаж та збройні напади. Потрібно настільки багато людей, наскільки взагалі можливо.

Якщо Ваші обставини дозволяють Вам робити прямі дії, то Ви потрібні планеті, як повітря. Їй відчайдушно потрібні люди здатні мислити і діяти заради каскадного обвалення. Особливо важливі люди, які здатні на екосаботаж і збройні акції.

Якщо Ви не можете приймати участь в підпільних атаках, громадські акції також будуть цінними. Хоч стратегія виснаження противника обмежує ефективність діяльності, розумні, стратегічні дії проти **ретельно вибраних об'єктів** можуть принести реальні перемоги. Більш важливим є те, що відкриті активісти мають можливість поширити стратегії каскадного обвалення іншим активістам і громадськості, завдяки особистим зв'язкам і медіа.

Більшість з нас не можуть піти на передову через зрозумілі, обгрунтовані причини. Але ми всі можемо проявити лояльність і забезпечити матеріальну підтримку тим, хто виконує необхідну роботу.

Найменше рішення - прийняти принцип: "Щось бачу, нічого не говорю", кодекс мовчання, що стосується партизанської боротьби і збройних акцій. Заохочуйте інших робити те ж саме.

Більш активний варіант: надавайте активістам на передовій, особливо тим, хто

працює підпільно, моральну підтримку, яка проявляється в схваленні громадськості. Пишіть і висловлюйте свою підтримку щодо опору та їх дій, особливо щодо екосаботажу і озброєною боротьбою. Пишіть листи про підтримку прийняття ефективних заходів. Розширюйте набір можливих і етично прийнятних тактичних прийомів.

Матеріальна підтримка не тільки зміцнює рішучість чинити опір, а й допомагає продовжувати роботу. Якщо у вас є кошти, робіть свій вклад матеріалами, їжею, грошима, навчанням, надавайте транспорт або житло. Будь-хто може знайти громадські кампанії, або, якщо ви знаєте і можете безпечно щось пожертвувати підпільним активістам, ви допоможе покращити ефективність роботи. Створіть системи соціального захисту та фонди юридичної підтримки для постраждалих від юридичної системи.

Великі медіаканали ніколи не будуть висвітлювати вікові проблеми горючих копалин. Тому активісти і громадськість повинні поширювати знання про ефективну стратегію.

Стратегію каскадного обвалення використовують військові з усього світу, тому що це дійсно ефективно. Але про неї практично ніколи не чули в екологічних рухах. Прийшов час це змінити.

Кожен раз діліться цим аналізом з групою людей або в розмові віч-на-віч, в соціальних мережах, в листах до різних видань, в блогах, в коментарях на вебсайтах, в інших хоч яких-небудь важливих місцях. Якщо Ви підтримуєте або приймаєте участь в акціях, говорите з активістами на передовій і з іншими: поширюйте інформацію про стратегію в прес-релізах і публічних заявах. Хоч відкриті акції майже завжди обмежені до стратегії виснаження, Ви можете використовувати їх, щоб поширити ідею каскадного обвалення.

Будь ласка, допоможіть нам поширити цей аналіз ситуації і пропонувані стратегії – поділіться посиланням на цей сайт і поширюйте [друковані матеріали](#).

Між активістами і підпільниками повинен бути строгий бар'єр. Руху потрібні люди з двох сторін, але вони будуть виконувати абсолютно різну роботу, і їх будуть організовувати абсолютно по-різному.

Активісти будуть використовувати легальні прийоми. Вони працюють відкрито і публічно, часто привердаючи багато уваги до своїх дій. Підпільні активісти роблять нелегальні дії, діють приховано. Щоб не потрапляти на очі охоронців, вони не можуть спокійно брати участь у відкритих акціях, навіть не можуть підтримувати зв'язки з відкритими активістами.

Виставляючи свої переконання і готовність порушувати закон у всіх на очах, активіст може бути в небезпеці та зацікавити правоохоронців. Наприклад, приватна компанія безпеки TigerSwan [спостерігала за десятками протестувальників](#) після саботажу на Dakota Access Pipeline. Компанія швидко вирахувал [двох жінок, які в результаті взяли на себе відповідальність](#). Вони стали підозрюваними через особистої історії участі в акціях проти DAPL і в інших заходах

Ваше перший вибір - найважливіший: Ви будете працювати в підпіллі або відкрито? Підпільні активісти можуть і повинні оберігати себе з самого початку.

Участь у відкритих акціях не зменшує можливість роботи в підпіллі, навпаки – дуже підвищує особисті ризики. Перш ніж публічно підтримувати екосаботаж, перш ніж брати участь в акції громадянської непокори, перш ніж приєднуватися до відкритого радикального руху, активісти повинні уважно розглянути можливість роботи в підпіллі.

Підпільники б'ють ворога ефективніше за рахунок ефективних прийомів. Тому активістам потрібно повільно обдумати своє рішення, не приєднуватися до відкритої організації просто тому, що це простий і очевидний шлях.

[Розмірковуючи про свій вибір](#), їм потрібно ділитися своїми роздумами тільки з друзями, яким вони можуть повністю довіряти; а пов'язаний з цим пошук в інтернеті і листування вести зашифровано і анонімно.

Активісти, особливо ті, хто хоче приєднатися до підпільної діяльності, повинні використовувати інструменти онлайн безпеки для анонімності та шифрування комунікацій.

Навіть якщо у Вас немає особливої потреби захищати свою діяльність в інтернеті, це варто робити, тому що захист особистої інформації має стати нормою для всіх. Якщо тільки ті, кому “є що приховувати” піклуються про свою приватність, то їх поведінка може викликати підозри. Чим більше людей використовують інструменти для цифрової безпеки, тим легше підпільникам сховатися в натовпі.

Сайт [Prism Break](#) пропонує список різних інструментів для безпеки спілкування, а [Freedom of the Press Foundation](#) дає посилання на багато різних посібників. Основні ідеї такі:

- Розуміти різницю між анонімністю, псевдоанонімність і приватністю.
- Використовувати шифрування (E2EE), тому що клієнт-серверне не забезпечує потрібної безпеки.

Використовуйте ці інструменти:

- [Tor browser](#): для анонімного використання інтернету.
- [DuckDuckGo](#): “не стежить за користувачами”.
- [Signal](#): програма для обміну повідомленнями з наскрізним шифруванням і для шифрування голосових дзвінків.
- [Riot](#): програма для обміну повідомленнями з наскрізним шифруванням.
- [Wire](#): програма для обміну повідомленнями з наскрізним шифруванням, голосових повідомлень, дзвінків, конференційних дзвінків, відеочатів.
- [Enigmail + Thunderbird](#) или [Mailvelope](#) или [GPG4USB](#) або [ProtonMail](#): програми-платформи для електронної пошти з наскрізним шифруванням, в яких є свої плюси і мінуси.

Культура безпеки важливіша будь-яких технічних інструментів. Всім активістам потрібно засвоїти ці прості але ефективні принципи.

Перша лінія захисту – бар'єр між відкритими і підпільними активістами. Правоохоронці регулярно розслідують і стежать за діяльністю відкритих активістів та їх друзів та знайомих. Підпільні активісти повинні далі триматися від відкритих, щоб не потрапляти під радар охоронців.

Діліться лише такою інформацією, якою обов'язково потрібно ділитися [принцип “need to know”](#) (англ.). Тільки ті, хто безпосередньо залучений в нелегальну

діяльність, повинні про неї знати або знати про людей, які йдуть на акцію. Інші не можуть питати, говорити, спекулювати на тему нелегальної діяльності. Активісти мусять вивчити кодекс мовчання.

Де б ви не були, в підпіллі або у активно висловлювали свою позицію, ніколи не говоріть з поліцією або з будь-якими агентами. Знайте свої права, ввічливо скажіть, що не бажаєте спілкуватися і більше нічого не говоріть.

Недбалість небезпечна для активістів, але також небезпечна і параноя. Встановіть у своїй групі такі норми поведінки, такі процедури відпрацювання порушень, щоб сексизм, расизм, насильство, конфлікти і порушення правила мінімальної інформації ("need to know") не вплинуло на роботу групи. Не має значення, чи є хтось агентом під прикриттям, просто відпрацюйте проблемні моменти і все.

Підпільники повинні інтенсивно освоювати [оперативну безпеку \(англ.\)](#). Ретельно планувати і впроваджувати заходи запобігання і подолання різноманітних небезпек і труднощів.

Ви можете бути на передовій. Ви потрібні руху.

На жаль, немає способу знайти і підтримати активізм проти критичної інфраструктури. Рух не організовано, немає відстеження та координації такої роботи, так що доведеться питати у людей, шукати групи та кампанії в інтернеті, оцінювати ефективність у справі зупинки горючих копалин. (До речі, корисна роль для будь-кого, хто не може бути на передовій - організовувати і оновлювати інформацію про активні кампанії та їхні потреби. [Атлас Екологічної справедливості](#) може стати непоганим ресурсом для початку).

Підпільники також можуть отримати результат, якщо будуть працювати самі. Якщо до такого активіста приєднається хоча б один, а краще два, то вони зможуть виконувати набагато делікатніші та ефективніші операції. Залишається тільки знайти таких. Crimethinc пропонує цінні ідеї:

Розумійте наскільки довго Ви знаєте людину, знайте його історію участі в локальному співтоваристві, наскільки легко простежити його історію поза співтовариством і дізнайтесь думки інших про нього. Друзі, з яким Ви виростили, якщо Ви ще спілкуєтесь, можуть стати найкращими партнерами для прямої дії, оскільки Ви знаєте їх сильні і слабкі сторони, розумієте, як вони будуть справлятися з негативними ситуаціями ... Ви, напевно, знаєте, хто вони насправді. Довіряйте свою особисту безпеку і безпеку проектів тільки збалансованим особистостям, у яких однакові з Вами пріоритети, обов'язки та яким не потрібно щось собі доводити. У майбутньому намагайтеся побудувати співтовариство людей з довготривалими дружніми зв'язками, досвідом спільних проектів, зв'язками з іншими такими ж організаціями.

Якщо Ви можете допомогти з дослідженнями та розповсюдженням нашого аналізу, запрошуємо *статі частиною Stop Fossil Fuels* та допомагати нам з нашою роботою.

Ми хочемо допомогти ефективними діями: шукати слабкі місця в системі та інфраструктурі, поширювати наш аналіз і стратегію серед тих, хто може використати цю інформацію в майбутньому. Якщо Вам подобається досліджувати, писати або пропагувати, [зв'яжіться з нами!](#)

Ми повинні як вчитися військової стратегії, так і робити висновки зі світу бізнесу, щоб максимально та ефективно використовувати свої можливості.

Якщо Ви не так організовані, результативні і продуктивні в своїй діяльності, приділіть час розвитку свого потенціалу. Знайдіть систему, яка Вам більше підходить. Результат може бути вражаючим, і навіть ще більше – вражаючим для організації. Якщо члени групи постійно несуть відповідальність за виконання завдань і зобов'язань, здатні довіряти один одному, синергія групи дасть неймовірні результати.

Ресурсів і систем багато, але можете почати з цих:

- [Getting Things Done](#)
- [Deep Work](#)
- [Mark Forster](#)
- [Книга о сопротивлении](#)